

به یاد کلارا زتکین، مبتکر روز جهانی زن

ناهید بهمنی

کلارا زتکین (Clara Zetkin) در سال ۱۸۵۷ میلادی در شهر زاکسن آلمان به دنیا آمد. در دوره اعمال "قانون ضد سوسیالیستی" در سالهای ۱۸۷۸-۱۸۹۰، در کشورهای اطریش و سوئیس به شغل معلمی اشتغال داشت. پس از الغای این قانون در سال ۱۸۹۱ دوباره به آلمان برگشت. او نقش اساسی در سازمان دادن زنان در اتحادیه‌های کارگری آلمان داشت. خود کلارا مدت ۲۵ سال عضو اتحادیه کارگران صحافی اشتوتگارد بود و در اتحادیه کارگران خیاط هم فعالیت داشت و نیز به عنوان نماینده آنان در دومین کنگره جهانی اتحادیه در ۱۸۹۶ در شهر لندن شرکت کرد. نیاز به فعالیت مشترک اتحادیه ای زنان و مردان در عمل و فکر کلارازتکین جای مهمی داشت. او بینش‌هایی را که در مورد رهایی زن در جنبش

سوسیال دمکراسی آن زمان وجود داشت تدقیق کرده و بسط داد. از جمله کار و اشتغال زن را به مثابه پیش شرط رهایی وی توصیف کرد و در مخالفت با سوسیالیست‌ها که در آنزمان متهم به داشتن توافق نظر با ارتجاعیون در مورد جلوگیری از کار زنان بودند، طی نطقی در کنگره بین‌المللی کارگران در سال ۱۸۸۰ در پاریس، اعلام نمود که پیشرفت‌های اقتصادی عصر وی کارکردن را برای زنان ضروری ساخته و کار آنان در خدمت تقلیل ساعات کار افراد و افزایش ثروت اجتماعی قرار دارد. او معتقد بود که سوسیالیست‌ها باید این مساله را درک کرده باشند که این کار زن نیست که از طریق رقابت کار مرد دستمزدها را تقلیل میدهد، بلکه استثمار کارگران زن توسط سرمایه‌داران است که ثمره کارشان را تصاحب می‌نمایند. علاوه بر این مورد سوسیالیست‌ها باید بدانند که وابستگی و یا استقلال اقتصادی اساس بردگی و یا آزادی زن است... همانگونه که کار مرد در انقیاد سرمایه داران است، زن نیز اسیر مرد است. و تا زمانی که از حیث اقتصادی وابسته است، همواره در انقیاد باقی خواهد ماند. "حق کار شرط جدایی ناپذیر استقلال اقتصادی است."

با وجود این که تا سال ۱۹۰۸ در بخش اعظم کشور آلمان ورود زنان به احزاب سیاسی رسماً توسط قانون ممنوع شده بود، کلارازتکین و رفقاییش با طرح ابتکاراتی و از جمله با ایجاد "کمیسوینهای تبلیغات زنان" و تعیین "سخنگویان زن" در بسیاری مناطق تلاش کردند که این ممنوعیت قانونی را خنثی کنند. آنها نهایتاً توانستند در اثر مبارزات خود در سال ۱۹۱۴ هشتاد و سه در صد زنان اعضای اتحادیه‌های کارگری را به حزب سوسیال دمکرات جلب کنند.

نفوذ زتکین تنها به مرزهای جنبش سوسیالیستی آلمان محدود نبود. او فعال عرصه بین‌المللی مبارزه زنان هم بود. در سال ۱۹۰۷ با پیشنهاد او اولین کنفرانس جهانی زنان سوسیالیست در اشتوتگارت با شرکت ۵۹ نماینده زن از ۱۵ کشور مختلف دنیا برگزار گردید. در این مجمع هنگام بحث بر سر مساله حق رای زنان، کلارازتکین و جمعی دیگر از نمایندگان و از جمله الکساندرا کولونتای نماینده زنان سوسیالیست از روسیه، در مقابل پیشنهاد حق رای محدود برای زنان که از جانب جمعی از نمایندگان مطرح شده بود، بر ضرورت پشتیبانی از حق رای کامل و همگانی زنان پافشاری کردند. در دومین اجلاس این کنفرانس که در ۱۹۱۰ در شهر کپنهاگ برگزار گردید، مجدداً بر خواست حق همگانی زنان تاکید شد. همچنین در این کنفرانس بود که به پیشنهاد کلارازتکین هشتم مارس به عنوان روز جهانی زن اعلام شد و تصمیم گرفته شد که این روز هر ساله جشن گرفته شود.

مهمترین مراسم هشتم مارس که به حادثه مهمی در تاریخ روسیه انجامید، تظاهرات اعتراضی زنان زحمتکش روسیه علیه استبداد حکومت تزاری در تاریخ هشتم مارس ۱۹۱۷ بود. (مطابق تقویم قدیم روسیه ماه فوریه ۱۹۱۷ است). اعتراض زنان روسیه در هشتم مارس به سرآغاز انقلاب فوریه ۱۹۱۷ و سقوط تزاریسم در این سرزمین تبدیل شد.